

Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap
Socialt arbete/Institutionen för sociala och psykologiska studier

Carl-Johan Mattsson och Johan Vikman

Samtalets betydelse för utredningsprocessen
En kvalitativ studie om Migrationsverkets arbete med ensamkommande
flyktingbarn

**The importance of the dialogues for the investigation
procedure**
A qualitative study about the Swedish Migration Agency's work in regard
to unaccompanied children

Examensarbete 15 hp
Socionomprogrammet

Termin: VT 2017

Handledare: Rikard Eriksson

Examinerande lärare: Arja Tyrkkö

Sammanfattning

Titel: Samtalet betydelse för utredningsprocessen - En kvalitativ studie om Migrationsverkets arbete med ensamkommande flyktingbarn
Författare: Carl-Johan Mattsson och Johan Vikman

Migrationsverket har det övergripande ansvaret över samtliga som söker asyl och att ta beslut kring vem som får uppehållstillstånd och inte. Denna studie har till syfte att undersöka utredningsprocessen för ensamkommande flyktingbarn ur Migrationsverkets personals perspektiv samt hur de tillämpar ett barnperspektiv i deras arbete och säkerställer ett rättssäkert arbetssätt. Som metod för detta har författarna valt att genomföra fem kvalitativa intervjuer med handläggare och beslutsfattare på Migrationsverket. Studien grundar sig främst på två teoretiska begrepp, barnperspektiv samt rättssäkerhet, för att kunna fördjupa sig i hur Migrationsverket arbetar. Studiens slutsats visar att den som söker asyl har till uppgift att göra sin identitet sannolik och en viktig del är det utredningssamtal som genomförs och som ligger till grund för utredningen. Studien visar även att Migrationsverkets personal har ett enhetligt arbetssätt kring rättssäkerhet och samtliga beslut som de tar är grundade i lagtexter. Arbetet med barnperspektivet handlar enligt Migrationsverkets personal att ha ett individanpassat arbetssätt genom att ta hänsyn till sökandes ålder, bakgrund och mognad.

Nyckelord: Ensamkommande barn, Barnperspektiv, Rättssäkerhet, Utredningsprocess.

Abstract

Title: The importance of the dialogues for the investigation procedure - A qualitative study about the Swedish Migration Agency's work in regard to unaccompanied children

Authors: Carl-Johan Mattsson and Johan Vikman

The Swedish Migration Agency carry out the decision of who is going to get a residence permit. This study has the purpose to examine how the Migration Agency investigation procedure is, furthermore how they take in account for a child's perspective and legal certainty. Method for this has been qualitative interviews with administration officers and decision makers at the Migration Agency. This study lays its ground mainly on two constructs: Childs perspective and legal certainty for the purpose to immerse in the Migration Agency work. This study concludes that the one who seeks asylum has to make its identity probable and an important part of this is the interview of the unaccompanied child by case workers at the Migration Agency. This study also concludes that the case workers at the Migration Agency have a mutual view of the rule of law and that all actions are grounded in words of the act. To work with a child perspective is according to the Migration Agency to use an individual approach to all unaccompanied children and this is made by considering the applicant age, gender, background and maturity.

Keywords: Unaccompanied children, Child perspective, Rule of law, Investigation procedure.

Förord

Denna C-uppsats har skrivits vid Karlstads universitet under våren 2017. Författarna tar ett gemensamt ansvar över samtliga delar av uppsatsen.

Arbetsfördelningen har varit jämlik och ingenting har genomförts utan den andre partners godkännande. Vilda diskussioner har ägt rum som har utvecklat våra sinnen och breddat våra världsperspektiv. Nu är vi nästan redo för ett arbetsliv som socionomer.

Vi skulle vilja tacka våra fantastiska respondenter runt om i landet som har ställt upp med intervjuer. Det ska konstateras att utan respondenterna hade denna studie ej kunnat genomföras.

Vi vill även tacka vår handledare Rikard Eriksson som har ställt upp med goda råd som har väglett oss genom processen. Vi är även tacksamma för att dataprogrammet Skype finns då det har gjort att vi fått en bättre kontakt med vår handledare.

Carl-Johan Mattsson
Johan Vikman
Karlstad 2017-05-29

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.1.1 Några orsaker bakom migration	7
1.1.2 Migrationsverkets ansvar	8
2. Syfte och frågeställning	9
2.1 Syfte	9
2.2 Frågeställningar	9
2.3 Avgränsning	9
2.4 Begrepp	9
3. Litteraturgenomgång	10
3.1 Arbetet med barn	10
3.2 Samtal mellan Migrationsverkets handläggare och ensamkommande flyktingbarn	11
3.3 Lagar och beslutandeprocessen	12
3.4 Migrationsverkets personal	13
3.5 Internationell forskning – Studier från Storbritannien	13
4. Teoretisk referensram	14
4.1 Barnperspektivet	14
4.2 Rättssäkerhet	14
5. Material och metod	15
5.1 Metodval	15
5.2 Databassökning	15
5.3 Urval	15
5.4 Datainsamling	16
5.5 Dataanalys	17
5.6 Validitet & Reliabilitet	17
5.6.1 Validitet	17
5.6.2 Reliabilitet	17
5.7 Etiska överväganden	18
6. Resultat	19
6.1 Bakgrund	19
6.2 Utredningsprocessen	19
6.2.1 Inför samtal på asylprövningsenheten	19
6.2.2 Vid samtal	20
	5

6.2.3 Beslut	21
6.2.4 Vad är skyddsbehov?	23
6.2.5 Efter beslutet är taget	23
6.2.6 Lagar i beslut	24
6.3 Rättssäkerhet	24
6.3.1 Rättssäkerhetens tillämpning	24
6.3.2 Bevisvärdering & Överklagan	25
6.3.3 Rättssäkerhet i samtalet	26
6.3.4 Rättssäkerhet och Åldersbedömningar	26
6.3.5 Rättssäkerhet och kvalitet	27
6.4 Barnperspektivet	28
6.4.1 Individanpassning	28
6.4.2 Mottagande	28
6.4.3 Personlig syn på barnets bästa	28
6.4.4 Barnkonsekvensanalys	29
6.5 Sammanfattning av resultat	30
7. Diskussion	31
7.1 Resultatdiskussion	31
7.1.1 Samtalets betydelse för att göra identiteten sannolik	31
7.1.2 Ett enhetligt och förutsebart arbetssätt	31
7.1.3 Barnets bästa enligt Migrationsverket	33
7.1.4 Tidsbrist och press i det dagliga arbetet	34
7.2 Metoddiskussion	34
7.3 Konklusion	35
Referenser	36
Bilaga 1	40

1. Inledning

Under de senaste åren har antalet ensamkommande barn ökat markant över hela världen. År 2005 anlände 398 ensamkommande barn till Sverige för att 10 år senare, 2015 ligga på 35 369 ensamkommande barn. Genom lagändringar, EU-avtal med andra länder och gränskontroller har regeringen begränsat migrationen och året därpå, 2016 ansökte 2095 ensamkommande barn asyl i Sverige (Migrationsverket u.å). Flyktingpolitiken är ett ämne som diskuteras flitigt i media, inom politik och som i allra högsta grad är aktuellt i dagens samhälle. I media har det även diskuterats om uttrycket barnets bästa och vad detta innebär. I asylprocessen har Migrationsverket det huvudsakliga ansvaret för samtliga prövningar när det gäller människor som vill bosätta sig i Sverige, komma på besök, söka skydd eller ansöka om svenskt medborgarskap (ibid). Vi kopplar detta till socialt arbete genom att ensamkommande barn som anländer till Sverige inte kan kontrollera eller styra huruvida de får stanna i landet, detta ligger i Migrationsverkets personals händer. De avgör huruvida varje enskild individ får uppehållstillstånd eller inte.

Båda författarna till denna studie har arbetat på HVB-hem med ensamkommande flyktingbarn, detta i kombination med att den svenska flyktingpolitiken har varit högaktuell i svensk media under de senaste åren har präglat den förförståelse som vi som författare har. Som studerande på socionomprogrammet var det tidigt i utbildningen som vi kom till insikten att som yrkesverksamma måste vi beakta barnets bästa i alla beslut som berör dem. Utöver detta har vi under utbildningens gång vid flertal tillfällen diskuterat vikten av att ta rättssäkra beslut.

Mot bakgrund av vår förförståelse kan vi författare ställa ett antal kritiska frågor. De här frågorna handlar om hur Migrationsverket fattar beslut och vilka beslut de fattar. Frågorna handlar också om hur det systematiska arbetet var kopplat till uppehållstillstånd. Mot bakgrund av detta är vi författare intresserade av att undersöka hur Migrationsverket arbetar i deras utredningsprocess mot ensamkommande flyktingbarn. Vi har kunnat utröna från Migrationsverkets egna mål att en av deras viktigaste punkter kring barnperspektivet är att de alltid måste ta hänsyn till barnets bästa (Migrationsverket 2017). Vidare har vi kunnat läsa att Migrationsverkets egna mål för rättslig kvalitet är enligt deras årsrapport 2016 att ha ett förutsebart och enhetligt beslutsfattande med hög rättslig kvalitet (Migrationsverket 2016). Vi vill i denna studie undersöka hur Migrationsverkets personal förhåller sig till barnperspektivet och rättssäkerheten.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Några orsaker bakom migration

Hessle (2009) har gjort en omfattande studie som består av 100 intervjuer av ensamkommande flyktingbarn som anlände mellan åren 1996 och 1997. Tio år senare genomförde hon uppföljningsintervjuer med ett antal slumpmässigt utvalda personer av de som fortfarande var

bosatta i Sverige. Varför människor migrerar från sina hemländer beskriver Hessle med push- och pullfaktorer som centrala begrepp. Med pushfaktorer menas krafter som stöter ut folk från deras länder och hem, det kan ibland handla om stora delar av en kontinent. Några typiska pushfaktorer är krig, brist på vatten, svält samt arbetslöshet. Med pullfaktorer menas länder och områden i världen som attraherar att människor migrerar dit, typiska pullfaktorer kan vara fred samt släktingar i exillandet. Hessle drog slutsatsen att bakgrunden till att de flesta flyr är främst krig, väpnade konflikter, förföljelse, hot och organiserat våld.

1.1.2 Migrationsverkets ansvar

Migrationsverket i Sverige har det övergripande ansvaret för ensamkommande flyktingbarn som söker asyl och deras asylansökan i Sverige. Migrationsverkets anställda ansvarar för att ta emot och undersöka den enskildes ansökan. I vissa fall ansvarar de också för att genomföra åldersbestämmelser, undersöka en ensamkommandes familjesituation och för att ordna återvändandet för en asylsökande som får ett negativt utslag i sin asylprocess (Sundqvist et al. 2016).

Hessle (2009) skriver även om Migrationsverkets ansvar för asylsökande ensamkommande barn och vad det innebär, vilket är följande:

- Ta emot och pröva ansökan om asyl, vilket bl.a. innefattar åldersbedömningar och efterforskning av barnets vårdnadshavare.
- Handlägga frågor som rör ekonomiskt bistånd till barnen.
- Arbeta med återvändande för de barn som inte beviljas uppehållstillstånd.

Inom Migrationsverkets ansvar ligger det att genomföra prognoser samt planera för behovet kring mottagningsplatser för ensamkommande flyktingbarn som söker asyl (ibid). Vidare skriver Hessle att Migrationsverket har ett övergripande ansvar för mottagandet av skyddsbehövande med uppehållstillstånd i kommunerna, samt hur beredskapen och kapaciteten ser ut kring detta. Migrationsverket skriver överenskommelser med kommunerna angående mottagande av ensamkommande flyktingbarn med eller utan beviljade uppehållstillstånd. Migrationsverket anvisar ensamkommande flyktingbarn till kommunerna och administrerar ekonomiska ersättningar till kommunerna enligt överenskommelser (ibid).

2. Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Vårt huvudsyfte är att undersöka utredningsprocessen för ensamkommande flyktingbarn ur Migrationsverkets personals perspektiv.

Delsyfte 1 – Undersöka hur Migrationsverkets personal beaktar rättssäkerheten i utredningsprocessen för ensamkommande flyktingbarn.

Delsyfte 2 – Undersöka hur Migrationsverkets personal beaktar barnperspektivet i utredningsprocessen för ensamkommande flyktingbarn.

2.2 Frågeställningar

- Vad karaktäriserar Migrationsverkets utredningsprocess gällande ensamkommande flyktingbarn och vad baseras besluten på?
- På vilka sätt säkerställer Migrationsverkets personal att bedömningarna är rättssäkra?
- Hur tillämpar Migrationsverkets personal barnperspektivet i utredningsprocessen?

2.3 Avgränsning

Denna studie är avgränsad till yrkesverksamma inom Migrationsverkets asylprövningsenhet för ensamkommande flyktingbarn. De två yrkeskategorierna inom Migrationsverket som vi har intervjuat är handläggare och beslutsfattare. I resultatkapitlet framkommer vad som ingår i arbetsuppgifterna hos handläggarna och beslutsfattarna.

2.4 Begrepp

Ett antal begrepp som är återkommande i denna studie är: Barnperspektiv, Rättssäkerhet, Asylsökande, Flykting, Ensamkommande, Barn samt Respondent. Med Barnperspektivet syftar denna studie på Migrationsverkets syn på barnens bästa alltså inte barns egna utsagor om vad som är bäst, utan snarare en vuxens uppfattning om vad som är bra för ett barn. Barnperspektiv kan således syfta på de regler, lagar samt riktlinjer som lyfter fram betydelsen av barnets bästa och barns rätt att höras i asylprocessen. Med rättssäkerhet syftar författarna till denna studie främst på att de beslut som Migrationsverket tar bibehåller en rättslig kvalitet i form av att vara förutsebart och enhetligt. Enligt Nationalencyklopedin innebär rättssäkerhet att alla medborgare oavsett samhällsställning eller ursprung bedöms enhetligt (NE 2017). Med begreppen asylsökande, åsyftas den person som har flytt från sitt hemland och som nu söker skydd i form av asyl i Sverige. Med ensamkommande avses de barn som flytt till Sverige utan medhavd vårdnadshavare och som nu söker asyl. Med barn avses en person som är under 18 år.

3. Litteraturgenomgång

3.1 Arbetet med barn

Alla professionella som arbetar i relation till ett barn ska göra *en bedömning av barnets bästa* (*Best interest assessment*) (Brunnberg et al. 2011). Detta kopplas till den studie som Ottosson et al. (2013) har gjort där de kom fram till att handläggarna inom Migrationsverket var i behov av tydligare instruktioner för att implementera barnperspektivet. Studien visade att några handläggare upplevde att på grund av att Migrationsverket hade misslyckats med tydligare instruktioner påverkades deras strävan efter ett "barnvänligt" asylmottagande, vilket inte var positivt då det är viktigt med ett barnperspektiv och ett bra mottagande av just barn (ibid).

Hessle (2009) tar upp en ettårig uppföljningsstudie från Holland där 582 ensamma flyktingbarn i åldrarna 12-18 deltog, som visade att mer än hälften av barnen hade allvarliga psykiska problem. Studien visade även ett tydligt samband mellan barnens tidigare traumaerfarenheter och deras psykiska belastning i dagsläget.

En studie gjord av Ottosson et al. (2013) där de genomförde kvalitativa intervjuer med nio handläggare på Migrationsverkets mottagningsenhet visade att handläggarna inte kunde ge barnen den uppmärksamhet som de krävde på grund av den begränsade tidsramen. Handläggarna uppgav vidare att de hade svårigheter att etablera en känsla av trygghet med barnen på Migrationsverkets kontor. Vidare uppger Ottosson et al. att de kom fram till att en av grundstenarna i Migrationsverkets "barntänk" är att lyssna på barnen för att få insyn i deras situation och förstå varje barns egna perspektiv. Ottosson et al. skriver även att handläggare inom Migrationsverket upplever att trots att de ska sätta barnen i centrum riskerar Migrationsverket att åsidosätta barns rättigheter i det dagliga arbetet.

Ottosson (2016) skriver i sin avhandling som är baserad på ett etnografiskt fältarbete mellan åren 2008 och 2010 att barnets hälsa, utveckling och barnets bästa i övrigt ska beaktas i asylprocessen enligt en portalparagraf i utlänningslagen. Vidare skriver Ottosson att barn ska höras om det inte är olämpligt, vilket syftar till om ett barn är mycket ungt eller om det finns psykologiska skäl. Vidare skriver Ottosson att Migrationsverket sedan 2011 har en barnpolicy som "syftar till att stärka barnets rättigheter i alla beslut och åtgärder som verket har ansvar för" (s. 31). Målet med denna policy, skriver Ottosson, är att barnets bästa ska beaktas, att barn ska ha rätt till att bli hörda i frågor som berör dem, att barn ska få uttrycka sina åsikter och att barns delaktighet främjas. En viktig del i denna barnpolicy är att genomföra barnkonsekvensanalyser i beslut kring barn. Dock skriver Ottosson att det saknas kunskap om vilken betydelse denna policy har kommit att ha i Migrationsverkets arbete med barn.

Barnombudsmannen (BO) har gjort en översyn kring den migrationsprocess som infördes 2006 (SOU 2009:56). Där BO konstaterade att begreppet barnets bästa och barnets rätt att bli hört

inte har tillämpats i den omfattningen som var önskad av varken Migrationsverket eller domstolarna (ibid).

3.2 Samtal mellan Migrationsverkets handläggare och ensamkommande flyktingbarn

Keselman (2009) har visat att ensamkommande kommer med en agenda och önskan att stanna i Sverige. Keselman skriver att i de utredningssamtal som genomförs av Migrationsverkets handläggare med den sökande, kan den sökande använda olika strategier för att presentera sig själva med målet att få stanna i landet. Dessa utredningssamtal ligger till grund för det beslut som fattas och ses som mycket viktiga samtal (ibid).

Den som arbetar som tolk kan påverka samtalen genom att ändra eller sätta restriktioner i informationen mellan den ensamkommande och Migrationsverkets personal (Ottosson et al 2013). Ottosson et al. nämner även en studie gjord på intervjuer med barn utförda av Migrationsverket som visar att det alltid uppstår osäkerhet kring innehållet i konversationen. Det har visat sig uppstå svårigheter att förstå och få en helhet av vad barnen försökte få fram. Detta visade sig vara en återkommande problematik i de utredningssamtal som Migrationsverket hade (ibid). Gibb och Good (2014) understryker tolkarnas betydelse i beslutsprocessen kring flyktingar, de har gjort kvalitativa intervjuer i både Storbritannien och Frankrike. I deras studie lyfter Gibb och Good fram språket och tolkarnas betydelse i asylprövningsprocessen och skriver att tolken kan i dessa sammanhang inte fungera som en osynlig förmedlare. Författarna skriver att det är just en osynlig förmedlare som efterfrågas ut ett juridiskt perspektiv. Hedlund (2016) skriver för att bibehålla en legitimitet i besluten måste personalen på Migrationsverket formulera utlåtanden till besluten som uppfattas och accepteras som objektiva. Vidare skriver författaren att denna enkla förhållning döljer det faktum att alla bedömningar av trovärdighet av de ensamkommande kräver subjektiva och normativa synsätt. Enligt Hedlund kan asylstatus även styras baserat på risker för könsstympning, sexuell läggning och kön. Hedlund uppger att det krävs mer forskning kring hur Migrationsverket tar enskilda individers påståenden i beaktande i asylprocessen.

Ottosson och Lundberg (2013) skriver att den sökandes berättelse är den absolut viktigaste delen i utredningen av ansökan. Emellertid spelar trauma, genus, rädsla för myndigheter samt olika intervjutekniker en stor roll vid bedömningar av uppehållstillstånd, vilket innebär att många asylsökande inte får en sammanhängande utsago på grund av deras rädsla av förtryck. Ottosson och Lundberg skriver att i första skedet av asylprocessen är antagligen lagföreträdaren i motstånd till den asylsökande och även påverkad av de restriktioner som finns kring migration i Sverige. Studier har även visat ett samband mellan tillgång till en laglig företrädare och att ge asylsökande uppehållstillstånd (ibid).

3.3 Lagar och beslutandeprocessen

Alla destinationsländer har olika ramverk, rutiner och regler för vad som gäller ensamkommande flyktingbarn (Hessle 2009). Den svenska modellen när det kommer till immigration har under lång tid setts som en av de mest generösa i världen. Detta har gradvis börjat förändras. Mellan 2000-2010 avslag Migrationsverket mellan 75-90% av alla asylansökningar (Wettergren 2010). Wettergren fortsätter med att skriva att de anställda inom Migrationsverket tror att de är objektiva och professionella men att det handlar om beslut som är baserade på emotioner, kollegialt erkännande och status medan de under hela perioden förhandlar med sig själva kring deras känslor kring den som ansöker. Sverige var med och godkände barnkonventionen vilket innebär att barnets bästa ska beaktas i beslut som berör dem. Däremot är inte barnkonventionen i dagsläget lag i Sverige vilket innebär om det uppstår en konflikt mellan barnkonventionen och den svenska lagen gäller det senare (Sundqvist et al. 2016).

Tidigare konstateras genom Hessle (2009) att Migrationsverket har ansvaret att göra åldersbedömningar av ensamkommande flyktingbarn. Migrationsverket (2016) har under en period använt sig av åldersbedömningar genom röntgenundersökningar för att bedöma skelettets mognad. Det ensamkommande barnet tillsammans med sin gode man beslutar huruvida denne vill genomföra denna undersökning (ibid). Forskare har riktat kritik mot att resultat från denna metod kan ifrågasättas och refererar till forskning som visar att en slutning av tillväxtzonerna visades från 15 års ålder upp till 17 år på ett antal barn i Sydafrika (Hjern & Ascher 2015). Vid hand- eller tandröntgen är det upp till 12 % felmarginal, Socialstyrelsen har därför undersökt 1400 vetenskapliga artiklar som berör röntgen av skelett genom magnetkamera och förutspår att chansen att ta miste på ett barn med en vuxen då kommer minska till ungefär tre till sju procent (Beckman 2016).

Enligt Staffans (2012) kan evidens inom den beslutsfattande asylprocessen visas på två sätt. På ena sidan finns en stark lagstiftning som kopplas till en enskild människas berättelse. Det stärker evidensen då det lämnar mindre utrymme för en handläggares förförståelse och underförstådd kunskap. Å andra sidan kan det också uppstå svårigheter på grund av detta. Det är en människa som ska presentera sin berättelse och det är en annan som ska tolka denna. Staffans skriver att det kan uppstå svårigheter på grund av kulturella skillnader, men även då evidensen har som syfte att förutspå framtiden, det kan vara svårt när det handlar om tolkningar.

Migrationsverket (2016) genomförde en nationell kvalitetsuppföljning där de granskade 400 slumpmässiga utredningar som var gjorda på mitten av 2016 där de kom fram till att den sökande har fått rätt beslut i 84 procent av de granskade ärendena. I 14 procent är utgången diskutabel vilket innebär att gruppen som granskade ärendena har haft delade meningar kring om utgången är korrekt eller ej. Vidare skriver Migrationsverket att de avvikelser som förekommer är marginella då de endast är två procent. Denna granskning skriver

Migrationsverket påvisar en god rättslig kvalitet men visar också ett stort behov av att utveckla den rättsliga kvaliteten för att bli ännu bättre. En sak som Migrationsverket själva påpekar måste förbättras är kompetensen hos de nyanställda (ibid).

Migrationsverkets rätts- och landsinformationssystem (Lifos) har till uppgift att samla in, analysera och upprätthålla expertkunskap kring länder och regioner i omvärlden (Lifos 2016). Lifos agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom att tillgå Migrationsverket med relevant, tillförlitlig och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys. Här kan samtliga av Migrationsverkets handläggare hämta information om det aktuella landet för den sökande.

3.4 Migrationsverkets personal

Ottosson et al. (2013) skriver att besluten av Migrationsverkets handläggare, rutinerna som de etablerar och strategierna som de har för att hantera osäkerheter och stress blir en produkt av det arbetet som de gör. Dessa handläggare har ofta en förväntan på sig att utföra deras ofta mycket omfattande arbetsuppgifter, på en mycket kort tid och med begränsade resurser. Ottosson et al. skriver att det då kan skapas genvägar i det dagliga arbetet, dessa genvägar som handläggarna har kan exempelvis vara att skära ner på hembesök och att minska obligatoriska uppföljningsmöten med familjer. Ottosson et al. visade också i sin studie att handläggare på Migrationsverket inte kunde ge barnen den uppmärksamhet som de krävde på grund av den begränsade tidsramen som de hade för varje familj.

3.5 Internationell forskning – Studier från Storbritannien

Giner (2007) skriver i en litteraturstudie från Storbritannien om två diskurser som finns i det brittiska samhället och hur de går emot varandra. Den första diskursen handlar om att barn är känsliga och utsatta och den andra diskursen handlar om att vuxna asylsökande är ett hot mot det brittiska samhället. Giner uttrycker då att dessa diskurser gör att situationen för asylsökande barn blir väldigt komplex då barnen hamnar mellan dessa förhållningssätt. Giner skriver att den brittiska regeringen har åtstramat standarden för vuxna asylsökande som ett resultat av den rådande samhällsbilden och detta har också påverkat barnen till en grad som inte är acceptabel. Slutligen uttrycker Giner att regeringen är medvetna om detta men inte har någon intention av att göra någonting åt det.

Candappa (2000) har gjort en undersökning i Storbritannien som baseras på intervjuer med asylsökande barn där författaren undersökte barnens rätt att gå i skolan och rätten till en värdig levnadsstandard. Candappa skriver att Storbritanniens regering inte tar ansvar för asylsökande barn som de borde i enlighet med barnkonventionen. Vidare uttrycker Candappa att på grund av att det är en stor skillnad mellan barnkonventionen och Storbritanniens lagar faller dessa asylsökande barn mellan stolarna utan något lämpligt stöd.

4. Teoretisk referensram

4.1 Barnperspektivet

Begreppet barnperspektiv omfattas av tre delar. Det vuxna barnperspektivet som innebär en vuxen persons syn på barn och ungdomar. Samhällets perspektiv som innebär samhällets övergripande syn på barn och hur barnpolitiken skall utformas samt barnets egna perspektiv, detta utgår från barnets egna syn på sitt liv och sin situation (SOU 2001:72). Ett barns perspektiv utgår och representerar barnets egna erfarenheter, iakttagelser, uppfattningar och förståelse över sin tillvaro och sin situation. Inom socialt arbete används sedan barnperspektivet i ett försök att ta hänsyn till barns villkor, barns behov och barnets bästa (Samuelsson et al 2011).

Det är viktigt att uppmärksamma skillnaden på om det är ansvariga vuxna som utifrån ett barnperspektiv försöker se till barns bästa, eller om det är barnet i fråga som utifrån sitt egna perspektiv ges möjlighet till att uttrycka sina behov och erfarenheter (Söderbäck 2010). Det finns alltså två perspektiv, den ena rör sig om barnets bästa utifrån en vuxens perspektiv och det andra perspektivet rör sig om barnets perspektiv och dess rätt att uttrycka sig (ibid). Samuelsson et al. (2011) beskriver begreppet barnperspektiv genom att vuxna försöker rekonstruera barnets perspektiv genom att försöka förstå barnets erfarenheter, agerande och uppfattning av sin situation. Barnet blir sedan ett objekt i den vuxnes tolkning.

Vi utgår i vår studie utifrån Migrationsverkets personals perspektiv och ger därför inte en helhetsbild av huruvida Migrationsverket använder sig av ett barnperspektiv i deras bedömningar då inte barnens uppfattning undersöks.

4.2 Rättssäkerhet

Peczenik (1995) skiljer på rättssäkerhetsbegreppet i två delar. Det ena handlar om den materiella rättssäkerheten som kan anses vara den juridiska metodens övergripande mål. Den materiella rättssäkerheten har sin grund i att beslut skall vara förutsebara och etiskt godtagbara. Det andra handlar om formell rättssäkerhet som kopplas till förutsebarhet i beslut utan hänsyn till om beslutet är etiskt godtagbart. I båda fallen är utgångspunkten förutsebarhet i beslut.

Både i den materiella- och formella rättssäkerheten så hänger det samman med principen "lika fall ska behandlas lika" och blir därför en central utgångspunkt för rättssäkerhetsbegreppet (Dahlman 2008).

Vi utgår baserat på detta att rättssäkerhet innebär att beslut skall vara förutsebara, enhetliga i form av att lika fall ska behandlas lika och etiskt godtagbara.

5. Material och metod

5.1 Metodval

Denna studie är baserad på kvalitativa intervjuer då vårt huvudsyfte har varit att undersöka utredningsprocessen för ensamkommande flyktingbarn ur Migrationsverkets personals perspektiv. Kvalitativa intervjuer passar även våra delsyften som utgår från hur Migrationsverkets personal arbetar rättssäkert och hur Migrationsverkets personal beaktar barnperspektivet i deras arbete. Genom att studien använder kvalitativa intervjuer ökar möjligheten till att få en bredare kunskap om forskningsämnet och våra respondenter (Hjerm et al. 2014). Vi har valt intervjuer då vi genom ett fåtal respondenter önskar få ut en helhetsbild och en djupare förståelse över respondentens perspektiv och hur respondenten arbetar rent konkret.

5.2 Databassökning

För att hitta litteratur till denna studie har främst Karlstads universitets biblioteks databas onesearch använts. Här användes specifika sökord och avgränsades genom att söka främst på avhandlingar och artiklar. Utöver detta har även Libris och Google Scholar använts.

Följande sökord i olika kombinationer användes under databassökningen: Ensamkommande, Migrationsverket, Uppehållstillstånd, Integration, Sverige, Evidens, Unaccompanied child, Residence permit, Sweden, Migration board, Social work.

Via källförteckning och vidare referenser har mer forskning och litteratur hittats inom området. Information från Migrationsverkets egna hemsida samt hemsidor av FN, UNHCR och Nationalencyklopedin har också varit användbara.

5.3 Urval

Jacobsen (2007) skriver om strategiska urval och uttrycker att urvalet styrs av undersökningens syfte. Vi valde att använda oss av ett strategiskt urval då det var viktigt för oss att få ett informationsrikt material. Utifrån detta intervjuades personer som arbetar på Migrationsverkets asylprövningsenhet för ensamkommande flyktingbarn. Då syftet med denna studie inte är att generalisera materialet användes ett icke-sannolikhetsurval (Larsen 2009). Inför intervjuerna kontaktades en bekant till en av studiens författare som arbetar på Migrationsverket med önskemål att komma i kontakt med en kollega på asylprövningsenheten. Genom denna kontakt gavs möjlighet till en pilotintervju. Denna respondent fick tillgång till intervjuguiden innan intervjun genomfördes men vi har ändå valt att använda oss av materialet från denna studie. Detta då vi anser att innehållet är relevant och skäligt utifrån de svar som respondenten gav. Trost (1997) diskuterar en traditionell bild där användning av pilotintervjuer ses som kontroversiell och att det inte bör användas i studier, han ifrågasätter dock detta tankesätt och

skriver att om det insamlade materialet är relevant för studien och håller en anständig nivå, då finns det ingen anledning att inte använda sig av detta.

Till en början valdes respondenter ut genom snöbollsmetoden, vilket innebär att vi författarna till denna uppsats kontaktade en person med kunskap inom området som i sin tur hänvisade oss vidare (Larsen 2009). Genom denna metod genomfördes en intervju och försök att få tillgång till fler respondenter gjordes utan resultat, därmed var vi tvungna att fortgå genom ett bekvämlighetsurval (ibid). Detta genom att kontakta chefer på barn- och ungdomsenheter inom Migrationsverket på fyra olika regioner i Sverige. Vi skickade ut mejl och fick svar från alla fyra regioner att de skulle undersöka möjligheten till att ställa upp på intervjuer. Två av regionerna återkom inte långt efter detta med två respondenter vardera som kunde intervjuas. En tredje region återkopplade ungefär 1.5 månad efter utskicket och undrade om det fanns fortsatt intresse av att genomföra intervjuer och en region återkopplade inte alls till oss.

Fem intervjuer genomfördes med personal som arbetar på Migrationsverket. Vi har aktivt tagit avstånd från att beskriva vilka städer de arbetar och är verksamma i, vilken studiebakgrund de har och hur länge de har arbetat på Migrationsverket då det enbart finns fyra regioner där man har en asylprövningsenhet för barn. Vi vill inte riskera att avslöja våra respondenters identitet. Vi kommer däremot redogöra för vilken arbetssyssla respondenterna har i studiens resultat.

5.4 Datainsamling

Kvale (1997) skriver att vid en semistrukturerad intervju har intervjuarna olika teman och förslag till frågor som är relevanta för undersökningen, men med en möjlighet till förändring vad gäller formen på frågor och ordningsföljden. Vi har använt oss av semistrukturerade intervjuer för datainsamlingen som ett stöd för att hålla oss till det aktuella ämnet som vi undersöker samtidigt som det finns utrymme för att ändra eventuella följdfrågor. Vid intervjuerna användes en intervjuguide som stöd (Se Bilaga 1). Intervjuguiden består av teman som berörde de delarna studien undersöker, under dessa teman fanns korta och inledande frågor. Intervjuguiden utgick för följande områden: bakgrund, utredningsprocess, barnperspektivet samt rättssäkerhet.

Tre intervjuer genomfördes över telefon, de övriga två genomfördes på plats ansikte mot ansikte. I samtliga intervjuer var det en respondent och två intervjuare, fyra av intervjuerna tog ca 50 minuter och en intervju tog ca 90 minuter. En av författarna till studien hade det övergripande ansvaret för intervjun varav den andra hade möjlighet att ställa eventuella följdfrågor och föra anteckningar.

5.5 Dataanalys

Vi har valt att använda oss av en innehållsanalys. Larsen (2009) skriver att syftet med en innehållsanalys är att identifiera olika mönster och samband som finns, men det kan även användas för att identifiera skillnader. Ett första steg i detta var att tematisera allt datamaterial som vi hade insamlat. För att tematisera vårt material startade vi med att läsa igenom allting ett par gånger och genom detta skapade vi en helhetsbild av material för att sedan plocka ut de delar som vi ansåg vara relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Utifrån detta växte fyra teman fram: *Bakgrund*, *Utredningsprocess*, *Rättssäkerhet* och *Barnperspektiv*. Under varje huvudkategori kunde vi sedan finna mönster i det material vi hade tillgängligt, utifrån dessa mönster skapades olika word-dokument. Därefter bestämde vi lämpliga underrubriker som passade det material vi insamlat.

5.6 Validitet & Reliabilitet

Syftet med att undersöka validitet och reliabilitet i en studie är att bedöma om forskningsresultatet är giltigt och om det finns förutsättningar för att lita på resultatet (Jacobsen 2007).

5.6.1 Validitet

Intern validitet handlar om resultaten som har tagits fram kan uppfattas som riktiga. Larsen (2009) skriver att validitet handlar om relevans eller giltighet, det ska alltså vara möjligt att samla in data som är relevant till den aktuella frågeställningen. Kvale (1997) skriver att validitet kan definieras genom en fråga: "Mäter du vad du tror att du mäter?". Den interna validiteten i denna studie är god, några bidragande faktorer till detta är att kvalitativa intervjuer har genomförts, genom detta får studien en autentisk beskrivning av respondenternas verklighet. Vi författare bidrar också till en ökad validitet genom att under studiens arbete hela tiden återkoppla till frågeställningar och det material vi har skrivit om, på detta sätt säkerhetsställer vi att vi faktiskt undersöker det vi säger oss göra. Larsen (2009) skriver att en flexibel process där frågorna kan ändras efter hand bidrar till en ökad validitet. Detta överensstämmer med den förhållning vi har haft då vi använde oss av semistrukturerade intervjuer.

5.6.2 Reliabilitet

Med reliabilitet menas att det ska vara möjligt att lita på studien och den ska vara genomförd på ett trovärdigt sätt (Jacobsen 2012), för att öka studiens reliabilitet och trovärdighet har vi med bakgrund av detta försökt beskriva studiens tillvägagångssätt och process. En aspekt som försämrar reliabiliteten är intervjuareffekten, den som genomför intervjun kan påverka samtalet i form av kroppsspråk, tonfall och frågor som ställs. Vem som genomför intervjun kan också påverka svaren som insamlas från respondenterna (Burell & Kylén 2003). Då författarna till denna studie har delat upp intervjuerna mellan sig kan det finnas grund att tro att vi också har påverkat dessa.

Larsen (2009) skriver att olika forskare lägger märke till olika saker och att de inte uppfattar saker på samma sätt. Med det i åtanke har författarna till denna studie transkriberat olika delar av de intervjuer som har genomförts samt lyft fram olika delar i analysen. Det är ytterligare en aspekt som påverkar reliabiliteten i denna studie.

5.7 Etiska överväganden

Denna studie har tagit hänsyn till ett antal krav i överensstämmelse med Vetenskapsrådets (2011) forskningsetiska principer. Dessa krav är samtyckeskrevet, nyttjandekravet, konfidentialitetskravet och informationskravet. Respondenterna blev informerade om syftet med denna studie, vad som undersöks och på vilket sätt de deltar. Allt deltagande var frivilligt och alla deltagare informerades att de hade möjligheten att avbryta sitt deltagande när de ville och de behövde inte svara på några frågor om de inte ville. Muntligt godkännande för att spela in intervjuerna och att få använda materialet gavs från samtliga respondenter. Två respondenter lämnade skriftligt godkännande för detta. En bakgrund att vi inte insamlat underskrifter från alla respondenter var att övriga tre intervjuer genomfördes över telefon.

Studien har förhållit sig till konfidentialitetskravet vilket innebär att allt material i studien har anonymiserats. Det redogörs inte för vilka handläggare som författarna har vänt sig till eller på vilket ort de arbetar. All data har hanterats på ett sådant sätt att inga obehöriga skall kunna utröna vilka respondenterna är. Respondenterna har informerats om att datan endast ska användas till denna uppsats (Vetenskapsrådet 2011).

6. Resultat

6.1 Bakgrund

Samtliga respondenter arbetar på Migrationsverket men vilken enhet kan skilja sig. Vi kommer presentera dem kort i denna del men väljer i vår uppsats senare att endast benämna dem som ”respondenter” då vårt syfte inte är att jämföra resultaten utan istället ge en beskrivande bild av Migrationsverkets utredningsprocess och hur personalen beaktar barnperspektivet och rättssäkerhet i utredningsprocessen.

Respondent 1 – Arbetar på en asylprövningsenhet för både vuxna och barn.

Respondent 2 – Arbetar som beslutsfattare på en asylprövningsenhet för barn.

Respondent 3 – Arbetar som beslutsfattare på asylprövningsenheten för barn.

Respondent 4 – Arbetar som handläggare på asylprövningsenheten för barn.

Respondent 5 - Arbetar som handläggare på asylprövningsenheten för barn.

Nedan följer en kortfattad beskrivning av respondenternas yrkesroll utifrån vad de själva uppger:

Handläggare - Handlägger ärendet som kommer in till asylprövningsenheten. Denne ansvarar för intervjuer på asylprövningsenheten och att utredningen genomförs. De skriver sedan en utredning och bedömning utifrån det material som de har insamlat.

Beslutsfattare - Har det övergripande ansvaret för att utredningen genomförs, att besluta i ärendet och att det är korrekt bedömt. De fungerar även som ett stöd gentemot handläggarna och planerar en utrednings tillvägagångssätt och vilka områden det eventuellt kan vara bra att rikta fokus mot i en utredning.

6.2 Utredningsprocessen

6.2.1 Inför samtal på asylprövningsenheten

En respondent berättar att när personer har migrerat till Sverige startar asylansökan genom att Migrationsverket tar emot ansökan i Göteborg eller Malmö. En annan respondent berättar att de sökande som är ensamkommande får ett inledande samtal vid mottagningsenheten som är mycket mer omfattande än de samtal som vuxna får. Vid detta samtal får även sökande lämna fingeravtryck och fotograferas. Migrationsverket upprättar dessutom en kontakt med socialtjänsten som i sin tur ansvarar över att ordna ett boende till sökande.

Innan ett ärende når asylprövningsenheten har mottagningsenheten det övergripande ansvaret. De intervjuer som mottagningsenheten genomför har till syfte att undersöka vem den sökande är, vart den sökande kommer ifrån och vissa grundläggande uppgifter om den sökande som identitet, hur gammal personen är, medborgarskap, familj och asylskäl. En respondent berättar att alla sökande kanske inte vet deras födelsedatum och att de då registrerar deras födelsedatum

som ankomstdatumet. En fördelningsenhet tar därefter över för att skicka ut ärenden till olika asylprövningsenheter i Sverige.

Ibland kan det ju vara att de inte vet när de är födda. De vet bara att de är 16 år, då finns rutiner att deras födelsedag ska registreras på ankomstdatum.

Samtliga respondenter uppger att när ärendet har nått asylprövningsenheten förbereder sig handläggaren inför samtal. Handläggaren kan förbereda sig genom att läsa igenom den information som finns från mottagningsenheten samt läsa igenom landinformation. En respondent berättar att de kan läsa in sig på om det är någon etnisk grupp som de måste veta mer om.

Respondenterna berättar att varje ärende tilldelas en handläggare och en beslutsfattare. Handläggaren ansvarar för att ärendet handläggs medan beslutsfattaren är ansvarig för den juridiska delen och att bedömningen är korrekt.

Jag som handläggare har som ansvar för handläggningen när det gäller ärendet och utredningen, att utreda ärendet medan beslutsfattaren har den juridiska delen. Att det håller rent juridiskt då att det går rätt till och att vi gör en korrekt bedömning då helt enkelt.

6.2.2 Vid samtal

Samtliga respondenter berättar att de sedan har en föredragning för en beslutsfattare som finns inom deras team. En respondent berättar att det ska fungera som ett stöd för vad som kan vara viktigt att fokusera på i den aktuella utredningen. De berättar även att under utredningens gång får de stöd av beslutsfattarna och kan ställa frågor. En respondent berättar att som beslutsfattare vill hen ”coacha” handläggaren till att själv tänka vilka asylskäl som åberopas. Beslutsfattaren och handläggaren kan sitta tillsammans och titta på om materialet är tillförlitligt och då avgöra om de behöver mer material. Handläggaren kan därefter ställa ytterligare kompletterande frågor till den sökande. En respondent berättar att de i samband med detta gör en bevisvärdering.

En annan respondent berättar att det är viktigt att beslutsfattaren och handläggaren kan samarbeta då de under hela processen ska underrätta beslutsfattaren om ärendet. En handläggare berättar att utredningen och intervjun av den asylsökande är tre timmar. På grund av den begränsade tiden är det viktigt att få fram kärnfrågor i en fri berättelse. Samtalens längd kan skilja sig mellan enheter då en annan respondent uppger att deras samtal är 2.5 timme långa. En respondent berättar att om de inte känner sig redo att ta ett beslut efter intervjun med den asylsökande är de skyldiga att utreda ärendet vidare. De måste då kalla till ett nytt samtal. Ensamkommande barn ska alltid ha ett offentligt biträde med sig vid samtal med asylprövningsenheten. Vid samtal ska även det ensamkommande barnets gode man delta.

Det är alltid advokater inblandade när det kommer till ensamkommande, alltid, och god man, vi är alltid tre parter till under asylutredningen.

En respondent berättar att när de samlat in all information ges det offentliga biträdet en möjlighet att slutföra en talan i inlagan, de träffar då den sökande och går igenom vad som finns nedskrivet för att se om allting stämmer eller om den sökande vill tillägga något. Det offentliga biträdet kan då lämna in yrkanden, efter eventuella yrkanden berättar respondenten att det oftast är beslutsklart.

En respondent berättar att den sökande ibland kan ha svårt att prata under utredningssamtalet och kanske inte vill berätta allting som de har varit med om. Respondenten berättar vidare att det kan vara en utmaning att få den sökande att prata och att alla människor är olika och därmed har vissa lättare för att prata och andra har svårare.

Samtliga respondenter pratar om att tolken har en central funktion i utredningssamtalet. En respondent uppger att i början av samtal kontrollerar de om tolken fungerar och försöker även få den sökande att känna sig trygg med att samtala genom tolk. En respondent uttrycker att om det är på det viset att de verkligen inte litar på tolken som finns med under samtalet är de tvungna att avbryta samtalet. Respondenten berättar vidare att ibland kan de märka att tolken inte översätter alla delar som handläggarna säger, då påtalar handläggaren det och om det då inte blir någon förändring avbryts samtalet.

6.2.3 Beslut

En respondent framför att handläggaren som är ansvarig i ärendet skriver ett beslutsutkast, beslutsfattaren granskar sedan detta och går igenom ärendet tillsammans med handläggaren. En annan respondent berättar att oftast resonerar handläggaren och beslutsfattaren på samma sätt, stundtals kan det skilja sig emellan och då berättar respondenten att de diskuterar ämnet till dess att de kommer fram till en gemensam väg att gå vidare i ärendet. Respondenten berättar också att i slutändan är det beslutsfattaren som har det slutgiltiga ansvaret och tar det slutgiltiga beslutet, men att det är handläggaren som skriver beslutet.

En respondent framför att i ett asylärende ska den asylsökande göra sin identitet sannolik. Detta i form av ålder, namn och medborgarskap. Respondenten uppger att det i vissa fall kanske räcker med att sökande kommer från en viss specifik region för att ha asylskäl. Respondenten berättar även att en del barn och ungdomar från vissa regioner väldigt sällan har officiella handlingar som pass.

Ensamkommande nu då som väldigt sällan har id-handlingar, barn från Afghanistan har väldigt sällan id-handlingar. Jag hörde en siffra på att 2 % av de barn från Afghanistan som sökte asyl 2015 har någon form av id-handling.

Ett resultat av detta, berättar respondenten, är att det kan öka mängden medicinska åldersbedömningar.

En respondent berättar att när ensamkommande barn inte har några id-handlingar som kan styrka eller göra deras identitet sannolik, då ligger ändå ansvaret på den sökande att försöka ge handläggaren en trovärdig berättelse. Respondenten fortsätter med att berätta att vissa kan få tag på betyg eller gamla skolfoton som kan hjälpa till att göra en persons identitet sannolik.

Det dröjer i regel ganska länge innan de får en asylutredning, när de väl träffar oss har det hunnit gå ganska lång tid, en del har hunnit få tag på lite olika handlingar, det kan vara skolbetyg, de kanske fått tag på gamla skolkort, id-kort kan de ha hunnit få tag på.

En respondent berättar att de använder sig av rekvisit styrka och göra sannolikt. I ärenden som berör ensamkommande barn räcker det med att göra sin identitet sannolik. För att styrka sin identitet behöver de lämna in en officiell id-handling som är verifierbar och den måste då vara utfärdad på ett visst sätt. Respondenten berättar att det då kan handla om pass och det ska då finnas ett register som styrker att detta pass existerar. Övriga handlingar kan ändå fungera som ett bevis för att istället göra sin identitet sannolik.

Alla andra handlingar är ett värde i sig som ett bevis, [...] Tazkira är som är en afghansk id-handling, [...] det är ett A4 papper där det finns en bild på personen [...] information om ålder, när det utfärdades och familjebild [...] som är ifyllt för hand. [...] En Tazkira kan inte styrka en identitet, men den kan hjälpa till att göra den sannolik.

Får de inte tag på några uppgifter är det upp till handläggaren och beslutsfattaren att bedöma om den sökande gör sin identitet sannolik. Respondenten berättar att de bedömer utifrån en samlad information som de inhämtar genom att den sökande får berätta om sig själv, huruvida det finns motstridigheter i det som berättas och hur den sökande betar sig.

Någonting som inte är bra, det är om det blir lite ändringar i berättelsen om det är motsägelsefullt. [...] Ett exempel kan vara om en sökande säger att "jag vet att jag var 15 år när jag lämnade landet" och sen kanske han säger vid nästa samtal att "jag var ju 13 år när jag lämnade landet" och sen kanske det framkommer uppgifter att han har lämnat fingeravtryck i Tyskland och därifrån kommer uppgifter att den här personen var 18 år.

En respondent berättar att beroende på hur villig den sökande är att göra sin identitet sannolik är något som också tas i beaktande. Då detta är en skyldighet för den sökande. Respondenten fortsätter att berätta att den sökande måste provas mot det landet hen är medborgare i och att de måste ta ställning till vilket land de ska prova asylskälen gentemot.

Bara för att en person kanske säger att den är från Afghanistan innebär det ju inte att han faktiskt är Afghansk medborgare.

En respondent berättar att de kan skicka en förfrågan till socialtjänsten och de som har ansvar för boendet (hvb-hem) om de kan bidra med uppgifter om den sökande. Respondenten berättar att de sällan får några utförliga svar på sådana förfrågningar. En annan respondent berättar att det är dennes roll som handläggare att genom frågor göra det möjligt för den sökande att göra sin identitet sannolik.

6.2.4 Vad är skyddsbehov?

En respondent berättar att hen brukar ställa frågan: Varför kan ni inte återvända till ert hemland? Respondenten berättar att lite förenklat är det möjligt att se detta som personens skyddsbehov, vad den sökande behöver skydd från. En annan respondent berättar att ett skyddsbehov inte bara behöver vara kopplat till en persons ålder. Samma respondent berättar att det givetvis existerar fall där skyddsbehovet kan vara kopplat till ålder också.

Ett skyddsbehov är ofta inte kopplat till en persons ålder utan [...] om du är förföljd på grund av din sexuella läggning spelar det ingen roll om du är 17 eller 27, då handlar det om att göra sannolikt att du har den här sexuella läggningen och då finns skyddsbehovet oavsett din ålder.

Alla respondenter berättar att det rent konkret kan handla om förföljelse på grund av kön, sexuell läggning, politiska åsikter, religiös tro, risk för tortyr eller dödsstraff. En respondent berättar att det är viktigt att göra skillnad på vad som är skyddsbehov i lagens mening och vad som ger en individ rätt att stanna i Sverige i lagens mening. Respondenten berättar att de bedömer om skyddsbehovet baserat på om en flyktning riskerar förföljelse eller diskriminering på grund av politisk uppfattning, tro, kön, etnicitet eller våld. Vidare berättar respondenten att det finns ärenden där de kan göra en bedömning att den asylsökande har ett skyddsbehov men att hemlandet kan tillgodose det skyddet. Respondenten berättar att ett behov av skydd inte nödvändigtvis behöver innebära en garanti på uppehållstillstånd.

6.2.5 Efter beslutet är taget

En respondent berättar att från det att de bestämmer sig för att gå till beslut tills dess att beslutet är taget kan det ta några veckor, en bakgrund till detta är att de önskar få en rättssäkerhetsaspekt på att beslutet är korrekt. De granskar under denna period beslutet in i minsta detalj.

När ett beslut har tagits berättar en respondent att de skickar ut detta beslut till mottagningsenheten som i sin tur informerar beslutet till den sökande. Respondenten berättar att på grund av detta är det viktigt att de som fattat beslutet är tydliga och motiverar sin bedömning på ett korrekt sätt. Även om den sökande kanske inte håller med om beslutet är det viktigt att de förstår hur Migrationsverkets handläggare kom fram till beslutet. I samband med detta informeras även det offentliga biträdet och god man. De har då tre veckor på sig att överklaga ett beslut. En respondent berättar att det i samband med överklaganden kan komma in ny information som berör ärendet.

De har tre veckor på sig att överklaga. Det gör de allra flesta. Det är ett fåtal som inte gör det, ibland kan det komma nya asylskäl som att de kanske då har konverterat till exempel.

Respondenten berättar att om sådan information kommer fram i ett överklagande lämnar de över det till domstolen som får ta ett beslut rörande detta. Domstolen kan sedan besluta huruvida de följer det beslut som asylprövningsenheten har tagit, om de önskar att asylprövningsenheten ska undersöka en viss del djupare eller om de ändrar beslutet. Skulle ny information däremot komma i en inläga innan beslut är taget där den sökande önskar komplettera utredningen med information då utreder asylprövningsenheten detta återigen för att sedan gå till beslut.

6.2.6 Lagar i beslut

Alla respondenterna berättar att det framförallt är utlänningslagen som de utgår från i deras beslut. En respondent berättar att i den lagen står det hur de ska bedöma vem som är flykting, vem som är skyddsbehövande och att de ska använda sig av barnperspektivet. Samma respondent berättar att det är utlänningslagen som de hänvisar till i beslut. Tre respondenter berättar att de arbetar mycket efter barnkonventionen. En respondent lyfter dessutom fram förvaltningslagen.

6.3 Rättssäkerhet

6.3.1 Rättssäkerhetens tillämpning

Alla respondenter uttryckte att rättssäkerheten är av stor vikt i samtliga beslut. Flera respondenter beskrev rättssäkerhet som att om det skulle vara någon annan som skulle tagit beslut skulle den personen ha fattat samma beslut. En respondent betonar att det ska vara likvärdigt för hela landet och att de använder samma lagstiftning, rättsliga ställningstagande och instruktioner för att ta beslut. En annan respondent uttrycker sig såhär kring rättssäkerheten.

Vi ser till att vi har likvärdiga beslut [...] sen kan vi naturligtvis göra olika bedömningar utifrån ett specifikt underlag, [...] vi kan egentligen göra vilken bedömning som vi anser är riktig som helst men vi ska motivera hur vi har tänkt.

En respondent berättar vidare att rättssäkerheten är en viktig del i deras arbete och att öppenhet är något som de arbetar med ständigt. Samma respondent betonar även vikten av en individuell prövning i varje enskilt ärende och svårigheten med att inom arbetsteamet vara enade när det gäller beslut eftersom det finns många olika faktorer att bedöma. Även om de inom arbetsgruppen är enade hur de ska tolka information är de inte alltid enade när det gäller de enskilda ärendena. Vidare berättar respondenten att det kan vara små faktorer som kan ändra ett helt ärende och att de är samstämmiga kring hur de tolkar dokumenten men däremot inte när det gäller ärenden.

En av respondenterna uttryckte att rättssäkerhet handlar om att följa alla lagar, riktlinjer och dokument som de har tillgång till. Vidare berättar respondenten att den sökande ibland upplever att det är handläggaren som tar alla beslut självständigt men beslut är grundade i lagtexter. Handläggarna tolkar lagtexten och i det arbetet är det farligt om personliga åsikter börjar spela in. Vidare berättar respondenten att det inte är något som förekommer i deras arbete.

Det är ju att följa alla lagar, riktlinjer och alla dokument. [...] allt i grund och botten är förutbestämt [...] vi tolkar bara och skriver utifrån dem.

En respondent berättar att de måste kunna garantera att varje led i processen är rättssäker. Detta ska ske genomgående från alla inblandade parter som handläggare, tolk och biträde. Det är viktigt att sekretessen fungerar och att ge den asylsökande möjlighet att besvara de delar som handläggare ifrågasätter. Är det något som är motstridigt eller som skapar frågetecken är det viktigt att den sökande ges möjlighet att få bemöta det och att handläggare inte gissar sig till vad den sökande sade eller menade. Respondenten berättar att det är viktigt att det inte ska vara några gråzoner i beslut. Skulle det vara någonting som de har missat finns alltid möjligheten att överklaga beslutet där det då kontrolleras igen, vilket innebär att det kontrolleras i många steg.

Det känns som att det kontrolleras i ganska många steg, jag känner mig ganska trygg med att rättssäkerheten upprätthålls.

6.3.2 Bevisvärdering & Överklagan

En av respondenterna berättar att sökande kan överklaga ärendet och att ärendet drivs då av förvaltningsprocessenheten i rätten. Respondenten berättar vidare att när de sedan får domen kan de se om de gjort en rätt bedömning eller ej och om beslutet ändras tar de till sig det och samtalar kring om det är någonting som de kunde gjort annorlunda.

Ibland ändrar de vårt beslut och det får vi ta till oss och prata om det, är det någonting som vi kunde gjort annorlunda, har vi skött ärendet riktigt, eller har det kommit in nya skäl som har föranlett att beslutet förändras.

En respondent beskriver vikten av att göra rätt bevisvärdering och att de tar stöd av den information som finns tillgänglig i Migrationsverkets system. Hen berättar att det är viktigt att ta stöd av praxis och tidigare domar i ärenden där de kan. Vidare berättar en annan respondent om utredningsskyldigheten att utreda allting som har inkommit till dem vilket också bidrar till att rättssäkerheten upprätthålls.

Man också tar stöd av landinformation, praxis och domar [...] när vi är lite osäkra på olika omständigheter kan det kan finnas en dom som beskriver precis samma sak. Det är en av de viktigaste delarna i ens jobb helt enkelt.

En respondent beskriver att arbetet inom Migrationsverket måste ske på ett prestigelöst vis för att det ska bli ett rättssäkert arbete.

Man kan inte jobba med det här om vi inte är prestigelösa. För det handlar egentligen inte om vem som har rätt, det handlar om vad som är rätt, jag menar det händer jätteofta att vi ändrar inställning efter att ha suttit och diskuterat.

6.3.3 Rättssäkerhet i samtalet

En respondent berättar att de alltid informerar vad det är för sorts samtal de ska ha tillsammans och vikten av samtalet. Att berätta syftet och att ge möjligheten till den sökande att förstå hur viktigt det är att verkligen alla uppgifter framkommer. Det offentliga biträdet som tilldelas den asylsökande måste delta på utredningssamtal om handläggarna ska ha rätten att ifrågasätta något i den sökandes berättelse. Respondenten berättar även att den tid de har för varje utredningssamtal är begränsade till två och en halv timme och skulle gärna se att det inte finns en sedan tidigare bestämd tidsram de ska förhålla sig till eftersom varje ärende är unikt och vissa individer har behov av längre samtal.

Ytterligare en respondent uppger att utredningsprotokollet, som är samtalet med personen, är det viktigaste underlaget för utredningen och att det är viktigt med öppna frågor eftersom det är då personer minns som bäst, men att det är utmanande då det är en kort tid för samtal.

Beslutsfattarna spelar en stor roll för rättssäkerheten inom Migrationsverket. En av respondenterna uttrycker att det är dem som ska vara uppdaterade på dokument och lagar som förändras ständigt för att sedan kunna föra det vidare till handläggarna.

Det är ju dokument, lagar och förändras hit och dit. [...] dem är ju alltid uppdaterade. Ska vara uppdaterade. Och det är dem som har liksom det slutliga ansvaret för att rättssäkerheten. För det är ju dem som ska ha koll på [...] att det inte finns någonting att ifrågasätta liksom,

6.3.4 Rättssäkerhet och Åldersbedömningar

Ett av de mest diskuterade ämnena inom asylprocessen med ensamkommande barn är om de först och främst är barn. I första hand gör Migrationsverket en muntlig bedömning av åldern då den sökande får berätta lite kring hur de vet sin ålder. Vidare berättar en respondent att det inte är rättssäkert att kolla på en person för att utgöra åldern. En respondent berättar att om de bedömer att sökande inte har gjort sin ålder sannolik då informerar dem om möjligheten till en medicinsk åldersbedömning och hur det går till.

Om det inte är uppenbart ett barn, är de i slutet av tonårstiden som går det inte att se, det är inte rättssäkert heller att titta på en person. [...] Vi har ju en muntlig utredning också om åldern. Hur vet vi att hen är såhär gammal. Hur har dom hållit koll på din ålder, varför har du inga handlingar.

6.3.5 Rättssäkerhet och kvalitet

Flera respondenter berättar om den ökade inströmningen av flyktingar som kom under slutet på 2015 resulterat i att Migrationsverket har haft problem med produktionen av beslut. Vilket gör att Migrationsverket haft problematik med långa väntetider och som beskrivs som en icke önskvärd situation. Detta har i sin tur inneburit att de varit tvungna att anställa mer personal, vilket en respondent beskriver som en massrekrytering. Vidare uppger flera respondenter att det är långa väntetider för den sökande och att de fortfarande utreder de som sökte asyl under slutet på 2015, vilket beskrivs som en icke önskvärd situation av en av respondenterna. En annan respondent beskriver att bakgrunden till att de ligger långt efter med utredningarna är dels inströmningen av flyktingar men också för att det är mycket ny personal som måste lära sig hur arbetet fungerar. Vidare uppger en respondent att det är fortsatt hög omsättning av personal vilket gör att det blir svårt att få en kontinuitet.

En av respondenterna berättar att de arbetar mycket med den rättsliga kvaliteten och att det är det som beslutsfattarna mestadels arbetar med. Samtidigt som de har ett mål i form av sifferproduktion som de måste uppfylla. Vidare berättar respondenten att det krävs kompetens att snabbt kunna se vad som är viktigt och inte i de situationerna. Respondenten uppger att de har fått kritik på grund av att det har gått för fort och att kvaliteten har fått läggas åt sidan. Detta i samband med att det är ny personal som har problem att hantera denna press men respondenten betonar ändå att det först och främst ska vara ett rättssäkert beslut som ska vara bedömt på ett riktigt sätt.

Det kan vara tufft kan jag säga och det tror jag de flesta skriver under på, både handläggare och beslutsfattare, den här pressen att producera snabbt. Vi har tyvärr fått lite kritik förra året för att det har gått lite för fort. [...] kvaliteten har kanske inte alltid varit jättebra och det är ny personal. [...] Men de är ju risken att det går för fort och jag tycker själv att det först och främst ska vara ett rättssäkert beslut som ska vara bedömt på ett riktigt sätt.

Vidare berättar flera respondenter att de har önskemål om mer tid för att genomföra utredningarna, en respondent beskriver det som att önskemålet är utifrån att de vill göra mycket mer i arbetet. Samtidigt som en annan respondent beskriver det som ett önskemål om tid för att den inte räcker till när de genomför utredningar och att fokus blir snarare på kvantiteten än kvaliteten. Vidare berättar hen att kvaliteten på utredningarna är det viktigaste då det handlar om att överleva för många människor.

Det är väl det här att isåfall att vi vill ha lite mindre press på siffermässiga produktionen. [...] Vi måste jobba med kvalitet, det är det viktigaste. [...] Det som tröttar mest är den här pressen på produktionen och ständiga förändringar. Jag kan känna att tiden inte riktigt räcker. Ibland kan jag känna såhär att när det kommer till liksom viss del kvaliteten eller kvantiteten kan jag ändå känna att jag skulle vilja ha lite mer tid.

6.4 Barnperspektivet

6.4.1 Individanpassning

En respondent berättar att barnperspektivet kan betyda olika saker för olika personer men i det egna fallet anser hen att det handlar om att individanpassa utredning, beslut och alla åtgärder. Att handläggare ska vara lyhörda.

En respondent berättar att de aldrig vet innan de ska på ett samtal vad det är för typ av människa som de ska träffa och att det då gäller att kunna individanpassa under samtalet. Vissa personer kan de ifrågasätta mer än andra exempelvis om det är en person som är väldigt skör och som är mycket känslsam uppger respondenten är svårare att ifrågasätta.

En respondent berättar att hen tänker att ett barn alltid är ett barn fram tills att motsatsen har bevisats, vilket innebär att om en person anger att hen är under 18 år måste personen behandlas därefter rent rättsligt. Men betonar att det inte betyder att de samtalar på samma vis med en 17-åring som med en 12-åring utan att det handlar om att anpassa samtalet efter individen som de har framför sig. Vidare berättar respondenten att detta genomsyrar hela deras arbete och att det också är viktigt att individanpassa genom att tänka på att en person som har gått i skolan tidigare i sitt hemland kanske har större möjlighet till att svara utförligt till skillnad från en person som inte har gått i skolan alls i sitt hemland. Detta berättar sedan respondenten att det ingår i deras perspektiv på barn och att det gäller i både beslut och utredningssituationer. Ytterligare en respondent uttrycker att ett barnperspektiv innebär att individanpassa utredningen efter den sökande.

6.4.2 Mottagande

En respondent berättar att när det kommer till ärenden som berör ensamkommande barn måste det finnas ett ordnat mottagande för att de ska kunna avslå asylansökan. Ytterligare en respondent berättar att om sökande inte är skyddsbehövande kollar de på särskilt ömmande omständigheter. För barn är det vanligt att få uppehållstillstånd på grund av särskilt ömmande omständigheter, ett exempel på detta skulle kunna vara att de ej har något mottagande. Vilket respondenten uppger inte är ovanligt då det ofta inte finns något barnhem av tillräckligt god kvalitet.

En respondent uppger ett exempel på ensamkommande som kommer från Afghanistan och berättar att de är särskilt utsatta för rekryteringar, våldsdåd och att Migrationsverket då kommer fram till att de riskerar att mista livet om de inte har något ordnat mottagande.

6.4.3 Personlig syn på barnets bästa

En respondent berättar att hen kopplar bort egna åsikter då det inte är rättssäkert. Hen berättar att det är omöjligt att inte bli påverkade av vissa sökande och deras berättelser. Respondenten berättar att de kanske tycker synd om någon eller att det stundtals kan vara plågsamt att lyssna

på vissa delar i en berättelse. Samtidigt berättar hen att det finns en lagstiftning som måste följas. Respondenten berättar att genom att ha arbetat på Migrationsverket under många år har respondenten utvecklat och blivit bättre på detta.

Jag kopplar helt bort mina åsikter i allt, det är inte rättssäkert. [...] Det är klart att vi inte kan komma ifrån att vi har tankar ibland, en del tycker vi kanske extra synd om [...] men jag måste följa lagstiftningen.

En annan respondent uppger att den personliga synen inte skiljer sig från Migrationsverkets syn på barnens bästa men däremot kan den skilja sig mellan kollegor. Respondenten berättar vidare att de då får diskutera mellan kollegorna tills de kommer fram till något gemensamt.

En respondent berättar att hen tycker att Migrationsverket har en väldigt human syn på barnets bästa och att det inte skiljer sig med hens privata uppfattning. Uppfattningen är att det krävs väldigt mycket innan de utvisar ett barn men berättar samtidigt att om ett ensamkommande barn inte har något skyddsbehov och familj i hemlandet då skall barnet återförenas med sin familj.

Sen är det klart att det finns ju vissa gånger då, då kanske barnet har familjen i sitt hemland, dem har kontakt med familjen, dem har inget skyddsbehov, och då är det ändå att de ska vara med sin familj. [...] Men på något sätt får vi ändå se då att, att barnet ska vara med sin familj och sin mamma och pappa.

6.4.4 Barnkonsekvensanalys

En respondent berättar att barnperspektivet är något som finns med i hela asylprocessen när det är barn inblandade. Vidare berättar respondenten att de har en checklista att gå efter när det gäller barnperspektivet.

Så det (barnperspektivet) finns med hela tiden i bakhuvudet och det här genomsyrar hela asylprocessen. Vi har en checklista att gå efter, vi ska se till att barnet mår bra, att barnet får komma till tals, [...] se vilka konsekvenser det skulle kunna få om vi eventuellt utvisar och ger avslag [...]. Hur mycket barnet har utvecklats här i Sverige och om barnet har förutsättningar att utvecklas i hemlandet. Det finns ju med i bedömningsprocessen hela tiden.

En respondent uppger att de på Migrationsverket använder sig utav något som heter barnkonsekvensanalys som innebär att de har en lista för att veta att de har gått igenom ett antal punkter. Därefter om de har tagit hänsyn till barnens situation i Sverige i jämförelse med deras situation i hemlandet. Respondenten uppger att detta fungerar som en extra säkerhet för att se till att samtliga delar har tagits hänsyn till och om det är något som inte har gjorts måste detta anges varför och motiveras. En annan Respondent berättar också att de tittar på anknytningen till Sverige och anknytningen till hemlandet. Hur har den sökande anpassat sig till Sverige med språk, fritid, vänner. Men samtidigt är det en bedömning de kan genomföra baserat på hur situationen ser ut kontra hur situationen skulle kunna vara om personen får stanna i Sverige.

Men finns det familj kvar i hemlandet, har de bott större delen i sitt hemland då behöver det inte innebära att de får uppehållstillstånd här utan då kan vi bedöma att det liksom är barnets bästa att återförenas med sina föräldrar.

6.5 Sammanfattning av resultat

Huvudsyftet med denna studie har varit att undersöka utredningsprocessen för ensamkommande flyktingbarn utifrån Migrationsverkets personals perspektiv. Som undersyfte har vi undersökt hur Migrationsverkets personal beaktar rättssäkerheten och barnperspektivet i deras bedömningar. Våra frågeställningar har sedan skapats utifrån detta syfte.

Denna studie visar att den som söker asyl ska göra sin identitet sannolik i form av ålder, namn och medborgarskap och detta kan den sökande göra genom att lämna in handlingar i form av betyg, skolfoton eller liknande om pass eller id-kort saknas, en annan del i att göra sin identitet sannolik är den sökandes berättelse. Ibland kan det vara små saker som avgör om en person får uppehållstillstånd och inte, men det kan även handla om allvarligare saker som att den sökande kommer från ett specifikt land eller en viss region av ett land.

Samtliga respondenter uttryckte att rättssäkerheten är av stor vikt i samtliga beslut och att det är en viktig del i deras arbete. Flera respondenter uppger att rättssäkerhet handlar om att beslutet skulle bli samma oberoende av vilken handläggare som genomför utredningen. En respondent beskrev rättssäkerhet som att det inte handlar om vem som har rätt utan vad som är rätt i ett beslut. De berättade också att det handlar om att följa samtliga lagar, riktlinjer och dokument som Migrationsverket har tillgång till och måste förhålla sig till. Respondenterna berättar att det inte är handläggarna själva som tar ett beslut, utan beslutet är grundade i lagtexter.

Migrationsverkets personal måste även anpassa utredningen och samtalet till personens ålder, bakgrund och mognad. En respondent berättar att ett barn alltid är ett barn fram tills att motsatsen har bevisats vilket innebär att om en person uppger att hen är under 18 år måste hen behandlas därefter rent rättsligt.

7. Diskussion

7.1 Resultatdiskussion

7.1.1 Samtalets betydelse för att göra identiteten sannolik

En handläggare berättar att den sökande skall göra sin identitet sannolik och att detta sker genom utredningssamtal. Detta överensstämmer med det Ottosson och Lundberg (2013) skriver att den sökandes berättelse är den absolut viktigaste delen i utredningen av ansökan. Ottosson et al. (2013) redovisar en studie som är byggd på intervjuer med barn, som är utförda av Migrationsverket. Slutsatsen av studien tyder på att det ofta uppstår osäkerhet rörande innehållet i konversationen, det visade sig vara svårt att förstå och få en helhet av vad barnet uttrycker (ibid). Respondenterna i denna studie uttrycker inte rakt ut att det uppstår osäkerhet rörande innehållet i konversationen eller att det ofta uppstår missförstånd. Däremot upplever en respondent att det i samtalet kan stanna upp, att de stundtals kan ha svårt att prata med det ensamkommande barnet samt att det kan vara en utmaning att få barnen att prata. Respondenterna framför också att om de inte känner sig klara eller om det saknas uppgifter efter en genomförd intervju med den asylsökande är de skyldiga till att utreda vidare. Detta kan vara genom att kalla in till ett nytt samtal. Sundqvist et al. (2016) skriver att Migrationsverket har det yttersta ansvaret när det gäller asylsökande. Respondenten uppger att beslutandeprocessen ofta är en långdragen process och att det är viktigare med kvaliteten snarare än kvantiteten på utredningarna då det i vissa fall handlar om personers liv.

7.1.2 Ett enhetligt och förutsebart arbetssätt

Enligt regeringen (u.å) innebär rättssäkerhet inom socialt arbete att myndighetsutövningen ska vara förutsebar, bedrivs med hög kvalitet och vara enhetlig. Detta går även att läsa i Migrationsverkets årsrapport då de skriver att deras mål är att ha ett förutsebart och enhetligt beslutsfattande med hög rättslig kvalitet (Migrationsverket 2016).

Denna studie visar att detta var något som respondenterna uttryckte och samtliga var överens om att rättssäkerheten hade stor betydelse för deras arbete och beskrev rättssäkerhet som att det ska vara enhetligt och förutsägbart. Denna studie visade att respondenterna var väl införstådda i vad det innebar med ett rättssäkert arbetssätt, detta samtidigt som en respondent uppgav att det är högt uppsatta mål på att sifferproduktionen ska uppfyllas. Författarna tolkar det som att kvalitén har fått läggas åt sidan utifrån den information som respondenterna utgett samtidigt som den nya personalen har problem att hantera denna press. Detta skriver även Migrationsverket (2016) om i deras årsrapport där de uttrycker att kompetensen hos de nyanställda måste förbättras. Här kan kritik riktas till Migrationsverket och det går att ifrågasätta rättssäkerheten i de utredningarna som genomförs av personal som inte har tillräckligt hög kompetens. Samtidigt som Migrationsverket själva skriver att de ska upprätthålla en hög rättslig kvalitet anställer de ny personal i vad som kan beskrivas som massrekrytering enligt en respondent. Det är tydligt att Migrationsverket har svårt med

produktionen av beslut och att de ligger efter i detta arbete då de fortfarande arbetar med de ärenden som kom in under hösten 2015. Det är däremot fortfarande viktigt att rättssäkerheten upprätthålls och att den sökande får sin sak prövad på ett rättvist och på ett rättssäkert sätt.

I kapitlet tidigare forskning konstaterades utifrån Ottossons et al. (2013) studie att handläggarnas arbetssituation är problematisk då de behöver hantera arbetsbördan genom att skapa genvägar i det dagliga arbetet. Kopplas detta till vår studie kan vi inte visa ett direkt sammanband, däremot uttryckte flera respondenter att de önskade mer tid till att genomföra utredningar. Detta då fokus snarare låg på kvantiteten än kvaliteten och att det emellertid var viktigt att bibehålla en hög kvalitet då det handlar om att överleva för många sökande.

Tidigare forskning påvisade att personal på Migrationsverket upplevde att de var objektiva och professionella men menade ändå att de tar beslut baserat på emotioner, kollegialt erkännande och att de under utredningsprocessen förhandlar med sig själva om deras känslor för den sökande (Wettergren 2010). Vi kan inte verifiera eller falsifiera detta då vårt resultat inte kan generaliseras. Däremot uttryckte respondenterna att de var objektiva och baserade sina beslut enligt lagar och styrdokument. De uttryckte även att de kopplade bort egna åsikter då de inte ansåg att det var rättssäkert. En respondent berättar att det stundtals i asylprocessen är svårt att komma ifrån att de har tankar och kan tycka extra synd om vissa personer.

Gibb och Good (2014) skriver att tolkens roll under utredningssamtalet inte blir den önskade osynliga förmedlaren som önskas ur ett juridiskt perspektiv. Respondenterna uppger att de har möjlighet till att avbryta samtalet om det ej fungerar tillsammans med tolken men det går fortfarande inte att frågå att tolken har en betydande roll för samtalet och detta anser författarna till denna studie vara ett hinder för att säkerställa rättssäkerheten. Detta utifrån att det är en tredje part som ska förmedla kunskapen mellan det ensamkommande barnet och Migrationsverkets personal. Kopplar vi detta till den tidigare forskningen som existerar skriver Ottosson et al. (2013) att den som arbetar som tolk kan påverka samtalen genom att ändra eller sätta restriktioner i informationen mellan den ensamkommande och Migrationsverkets personal. Ottosson et al. nämner även en studie gjord på intervjuer med barn utförda av Migrationsverket som visar att det alltid uppstår osäkerhet kring innehållet i konversationen. Det har visat sig uppstå svårigheter att förstå och få en helhet av vad barnen försökte få fram. Vi kan däremot inte utifrån vår studie vare sig bekräfta eller uttala oss huruvida osäkerhet angående innehållet beror på tolkens betydelse eller andra faktorer.

En respondent betonar vikten av att det skall vara enhetligt arbets sätt över hela landet och att samtliga enheter har samma lagar som de utgår från. Men samma respondent betonar att det kan göras olika bedömningar och att det är av stor vikt att motivera sitt beslut tydligt. En respondent berättar att det ska vara en individuell prövning i varje ärende och att inget ärende är det andra likt, vilket skapar olika förutsättningar inom varje beslut. Detta kan ställas i relation till det som Hedlund (2016) presenterar kring att Sverige är ett land där handläggare till stor

del arbetar efter tolkningar av lagstiftningen. Det ges då en bild från respondenterna att lagstiftningen är densamma, hur de ska utgå från lagstiftningen är tydligt men att tolkningen av berättelsen kan skilja sig då varje ärende är unikt.

7.1.3 Barnets bästa enligt Migrationsverket

En respondent berättar att barnperspektivet finns med i hela asylprocessen och att de använder sig av vad de beskriver som en checklista som de följer i ärenden som berör barn. En annan respondent benämner detta som en barnkonsekvensanalys. I denna analys berättar handläggarna att de ska beakta landinformation, ålder, identitet, anpassning till Sverige, jämförelse mellan barnets situation i Sverige kontra hemlandet som några exempel. Detta kan sammankopplas med de riktlinjer United Nations High Commissioner for Refugee (UNHCR) publicerade 2008, att alla professioner som arbetar med barn ska göra: *En bedömning av barnets bästa (best interest assessment)* (Brunnberg et al 2011) även om ingen respondent uttrycker det i ordalag. Ottosson (2016) skriver att Migrationsverket har en barnpolicy, där denna barnkonsekvensanalys ingår, som har till syfte att tillföra en rättvis bedömning kring barnets bästa. Ottosson skriver att det saknas kunskap om vilken betydelse denna policy har haft för Migrationsverkets arbete med barn. Vår studie visar från respondenternas utsago att de genomför en barnkonsekvensanalys med syfte till barnets bästa samt att det är svårt att bedöma hur det skulle se ut utan denna analys som hjälpmedel.

En respondent berättar att de bedömer barn separat från sina föräldrar och ser till om barnet har egna asylskäl. Respondenten berättar också att barnperspektivet genomsyrar hela utredningsprocessen. UNHCR publicerade 2008 riktlinjer för alla professionella som arbetar med barn om att de ska göra en bedömning av barnets bästa (Brunnberg et al. 2011). Utifrån det material som denna studien grundar sig på kan vi konstatera att Migrationsverket beaktar barnperspektivet, samtidigt går det i efterhand att önska att vi fick tillgång till barnkonsekvensanalysen som flera respondenter nämner i ärenden som berör barn. Då skulle denna studie kunna ge en tydligare bild av hur Migrationsverket anser sig beakta barnperspektivet och hur det realiserar i verkligheten. Ottosson et al. (2013) skriver att barnhandläggare inom Migrationsverket var i behov av tydligare instruktioner för att implementera barnperspektivet. Det är inte i enighet av vad vår studie visar, utifrån respondenterna kan vi konstatera att de har mycket tydliga instruktioner.

Ottosson et al. (2013) skriver vidare att Migrationsverkets handläggare riskerar att åsidosätta barns rättigheter trots att de ska sätta barnen i centrum. Detta är inte den uppfattningen vi har fått utifrån våra respondents utsago. Flera respondenter beskriver deras bild av barnets bästa som en individanpassad bedömning och att de genomförde detta genom att exempelvis bedöma under samtalen hur de kan ställa frågor och till vilken grad de kan ifrågasätta den sökandes utsaga. Flera respondenter uttrycker att saker som bakgrund och mognad kan ha stor betydelse när de gör en individanpassad bedömning. Migrationsverket använder sig av individanpassning

som ett mått av barnets bästa, detta överensstämmer delvis med det som vi redogör i den teoretiska referensramen när Samuelsson et al. (2011) beskriver barns perspektiv och att detta utgår från barnets egna erfarenheter och iakttagelser. Här kan vi se en tydlig koppling till att Migrationsverket försöker ta hänsyn till barns villkor och använda sig av ett barnperspektiv i deras bedömningar genom att individanpassa utredningen.

7.1.4 Tidsbrist och press i det dagliga arbetet

Ottosson et al. (2013) skriver också att handläggare på Migrationsverket inte kan ge barnen den uppmärksamhet som de krävde på grund av begränsad tidsram, här kan vi utifrån intervjuerna se vissa tendenser åt detta håll. Flera av respondenterna önskar mer tid till samtalen med barnen, men de berättar samtidigt att om de inte har nog med material efter en intervju då är de skyldiga att genomföra kompletterande intervjuer med den asylsökande, respondenterna uppger att detta även är något som genomförs. Ottosson et al. nämner även att handläggare ofta har en förväntan på sig att utföra omfattande arbetsuppgifter på en kort tid med begränsade resurser. Vilket kan kopplas till vår studie där respondenterna uttrycker att de har pressat med tid under vissa delar av utredningsprocessen och en av respondenterna uttrycker även att den siffermässiga produktionen utgör en utmaning. Ottosson et al. skriver även att det i stressiga miljöer skapas genvägar i arbetet genom att exempelvis minska obligatoriska uppföljningsmöten. Sådana tendenser kunde inte vi se i denna studie men det var inte heller det som vi hade till syfte att undersöka, däremot hade det varit intressant att se fortsatt forskning inom ämnet.

7.2 Metoddiskussion

Det är viktigt i kvalitativa intervjuer att ha en medvetenhet att intervjuaren kan påverka materialet. Vid genomförande av intervjuer är det enligt Silverman (2006) viktigt att beakta att respondenten och intervjuaren skapar en viss bild av fenomenet i fråga i och med att respondenten exempelvis kan anpassa sin berättelse utifrån vad hen tror att intervjuerna vill höra - respondenten och intervjuaren konstruerar en egen verklighetsbild i sitt samtal. I alla intervjuer som genomfördes deltog båda författarna till denna uppsats. Enligt Trost (1997) kan det ur intervjuarens synvinkel vara en fördel då de kan få stöd från varandra och det kan bidra till ett ökat material av information. Trost skriver också att om utgångspunkten är från respondentens synvinkel, då kan denne uppleva det som att hen befinner sig i ett underläge. Viktiga frågor som kan ställas utifrån detta är huruvida studien hade fått samma material och i vilken grad det skulle kunna påverka resultatet och det material som har samlats in om intervjuerna hade genomförts ensamma eller tillsammans. Författarna delade dessutom upp intervjuerna genom att en hade huvudansvaret för genomförandet av intervjun samtidigt som den andra författaren hade möjlighet att ställa följdfrågor. Det är ytterligare en aspekt som kan ha påverkat studiens resultat då vi är två olika individer som kan ha påverkat respondenterna.

Pilotintervjun genomfördes dessutom med en respondent som fått tillgång till intervjuguiden några minuter innan samtalet. Detta hade kunnat innebära att respondenten haft möjligheten att förbereda sina svar, men eftersom det endast handlade om några minuter anser vi att det inte nödvändigtvis påverkade intervjun och beslutade att använda materialet. En bidragande orsak till detta är Trost (1997) förhållning angående användning av pilotintervjuer där han skriver att om materialet är relevant för studien och håller en anständig nivå finns det ingen anledning att inte använda sig av det.

Vidare är de upplevelser, tankar och förhållningssätt som respondenterna uttrycker i detta material inte generaliserbara, vårt syfte med detta arbete är dessutom inte att generalisera detta som en allmängiltig bild av Migrationsverket och dess personal.

En aspekt som kan ha försämrat reliabiliteten är då vi delade upp intervjuerna mellan oss, vi hade kunnat öka reliabiliteten genom att enbart låta en av författarna genomföra intervjuerna. Vi beslutade ändå att dela upp dem då vi såg fördelar i form av att kunna få ett bredare perspektiv kring ämnet. Då kunde även den andra författaren komplettera den andra med eventuella följdfrågor. För att stärka vår studies validitet har vi varit noga med att återkoppla till vårt syfte och frågeställningar frekvent för att säkerhetsställa att vi undersöker det vi ska undersöka.

7.3 Konklusion

Med denna studien kan vi konstatera att samtalet har en stor vikt för utredningsprocessen. Det är ett samtal som har en avgränsad tidsram på tre timmar och som till stor del ligger till grund för det beslut som sedan tas. Studien kan fastställa att Migrationsverket förespråkar ett individanpassat arbetssätt där de tar hänsyn till varje enskild individ samtidigt som de har en tidsram för samtal. Flera respondenter berättar att de har fått lägga kvalitén åt sidan för att hantera mängden av ärenden som de har. Vi anser att det faktum att respondenterna beskriver att kvaliteten blir åsidosatt, till följd av hög arbetsbelastning, kan riskera att försvaga Migrationsverkets rättssäkerhet i utredningsprocessen. Utifrån det material vi har samlat in anser författarna till denna studie att Migrationsverket genom att använda sig av en barnkonsekvensanalys har med barnperspektivet i hela asylprocessen. I efterhand av denna studie önskar vi ändå att vi hade fått tillgång till en barnkonsekvensanalys för att få en tydligare bild av hur en sådan används konkret och vilka delar som inkluderas i denna. Studiens författare föreslår vidare forskning för att kunna utröna vad Migrationsverkets arbete för barns bästa faktiskt innebär i praktiken. Utöver detta hade det som framtida forskning varit intressant att undersöka hur och om Migrationsverkets arbete och utförande genomgår någon förändring i förhållande till barnperspektivet då barnkonventionen appliceras i svensk lag under 2018.

Referenser

- Beckman, I. (2016). *Socialstyrelsen tror på magnetkamera för åldersbestämning*.
<https://www.dagensmedicin.se/artiklar/2016/04/20/socialstyrelsen-tror-pa-magnetrontgen-for-aldersbestamning/> [2017-02-18]
- Brunnberg, E., Borg, R-M. & Fridström, C. (2011). *Ensamkommande barn: En forskningsöversikt*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Burell, K. & Kylén, J.A. (2003). *Metoder för undersökande arbete sju-stegsmodellen*. Stockholm: Bonnier utbildning AB.
- Candappa, M. (2000). The right to education and an adequate standard of living: Refugee children in the UK. *The International Journal of Children's Rights*, 8, 261-270.
- Dahlman, C. (2008). *Rätt och rättfärdigande. En tematisk introduktion i allmän rättslära*. Lund: Studentlitteratur.
- Gibb, R. & Good, A. (2014). Interpretation, translation and intercultural communication in refugee status determination procedures in the UK and France. *Language and Intercultural Communication*, 14(3), 385-399.
- Giner, C. (2007). The politics of asylum and childhood in the UK. *Children & Society*, 21(4), 249-260.
- Hedlund, D. (2016). *Drawing the limits: unaccompanied minors in Swedish asylum policy and procedure*. Diss. Stockholm: Samhällsvetenskapliga fakulteten, Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
- Hessle, M. (2009). *Ensamkommande men inte ensamma: tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenhet som unga vuxna i Sverige*. Diss. Stockholm: Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet.
- Hjern, M., Lindgren, S. & Nilsson, M (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Hjern, A. & Ascher, H. (2015). *Svårt att säkert fastställa ålder hos asylsökande barn. Medicinska metoder håller inte måttet – psykosocial bedömning bör prövas*.
<http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Kommentar/2015/10/Svart-att-sakert-faststalla-alder-hos-asylsokande-barn/> [2017-02-18]

Jacobsen, D.I. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Keselman, O. (2009). *Restricting participation: unaccompanied children in interpreter-mediated asylum hearings in Sweden*. Diss. Linköping: Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Larsen, A.K. (2009). *Metod helt enkelt: En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerups utbildning AB.

Migrationsverket (2016). *Årsredovisning 2016 Migrationsverket*.
<https://www.migrationsverket.se/download/18.4100dc0b159d67dc6142a4e/1487775100129/%C3%85rsredovisning+2016.pdf> [2017-05-22]

Migrationsverket (2017). *Barn i asylprocessen*.
<https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/Att-ansoka-om-asyl/Barn-i-asylprocessen.html> [2017-05-23]

Migrationsverket (u.å.). *Migrationsverkets uppdrag*.
<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Vart-uppdrag.html> [2017-06-09]

Migrationsverket (u.å.). *Statistik*. <https://www.migrationsverket.se/Andra-aktorer/Kommuner/Om-ensamkommande-barn-och-ungdomar/Statistik.html> [2017-02-18]

Nationalencyklopedin (2017). *Rättssäkerhet*.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/r%C3%A4ttss%C3%A4kerhet> [2017-05-23]

Ottosson, L. (2016). *Utan given hemvist: Barnperspektiv i den svenska asylprocessen*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Ottosson, L., Eastmond, M. & Schierenbeck, I. (2013). Safeguarding a Child Perspective in Asylum Reception: Dilemmas of Children's Case Workers in Sweden. *Journal of Refugee Studies*, 26(2), 247-264.

Ottosson, L. & Lundberg, A. (2013). 'People out of place'? Advocates' negotiations on children's participation in the asylum application process in Sweden. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 27(2), 266-287.

Peczenik, A. (1995). *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*. Stockholm: Norstedts juridik AB.

Regeringen (u.å.). *Rättssäkerhet och rättstrygghet*. <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/rattsvasendet/rattssakerhet-och-rattstrygghet/> [2017-02-18]

Samuelsson, P. I., Sommer, D. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber.

Socialstyrelsen (u.å.). *Att arbeta evidensbaserat*. <http://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/attarbetaevidensbaserat> [2017-02-18]

SOU 2001:72. *Barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda*. Stockholm: Socialdepartementet.

SOU 2009:56. *Den nya migrationsprocessen*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Staffans, I. (2012). *Evidence in European Asylum Procedures*. Leiden: Boston.

Sundqvist, J., Ghazinour, M., Ögren, K. & Padyab, M. (2016). Collaboration patterns among Swedish professionals in the repatriation of unaccompanied asylum-seeking refugee children: an explorative study. *European Journal of Social Work*, 19(6), 901-916.

Söderbäck, M. (red.) (2010). Barnperspektiv och barns perspektiv. I Söderbäck, M. (red.). *Barns och ungas rätt i vården*. Uppl 1. Stockholm: Stiftelsen allmänna barnhus, ss. 25-47.

Thomassen, L. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Thuren, T. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Trost, J. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. http://konst.gu.se/digitalAssets/1372/1372748_god-forskningssed-2011.1.pdf

Wettergren, Å. (2010). Managing unlawful feelings: the emotional regime of the Swedish migration board. *International Journal of Work Organisation and Emotion*, 3(4), 400-419.

Bilaga 1

Intervjuguide

Respondentens bakgrund:

- Berätta om dig själv och vilken bakgrund du har?
- Hur länge har du arbetat inom Migrationsverket?
- Vilka arbetssysslor har du inom Migrationsverket?

Utredning:

- Kan du berätta med dina egna ord hur det går till från att en person kommer till Sverige och söker asyl tills dess att personen får ett beslut. Från början till slut.

Följdfrågor:

- Är ni en eller flera handläggare i en asylprocess?
- Vad bedömer ni falla in i uttrycket skyddsbehov?
- Vilka lagar följer ni i beslut som berör ensamkommande flyktingbarn?
- Vilka interna direktiv följer ni som berör ensamkommande flyktingbarn?
- Hur genomför ni samtal?
- Tolk - Telefon eller närvarande?
- Tar ni själva beslut eller genomför ni undersökningen och gör en bedömning?
- Hade du velat ha ett annorlunda arbetssätt för något som ni gör i dagsläget?

Barnperspektiv:

- Hur tänker du kring det här runt barnperspektivet och hur jobbar ni med det?
- Vad är det som är speciellt med en utredning som rör ensamkommande flyktingbarn?
- Hur arbetar ni med barnperspektivet?
- Hur känns det?
- Kan din personliga syn på barnets bästa någon gång skilja sig från Migrationsverkets bedömning?
- Ser du möjligheter till förbättringar inom detta området?
- Har ni fått möjlighet till någon utbildning för att ni arbetar med målgruppen barn/unga?

Rättssäkerhet:

- Vad tänker du när du hör uttrycket rättssäkerhet?
- Vad innebär det att arbeta rättssäkert för din del?
- Hur ser du kring rättssäkerheten i era beslut?
- Hur arbetar ni för att ta rättssäkra beslut?
- Har ni ärendehandledning där ni ges utrymme att diskutera klientärenden och få stöd av kollegor?

- Har ni gått några utbildningar i hur man ska arbeta rättssäkert inom Migrationsverket?
- Tycker du att ni ges tillräckligt stöd från er organisation?